

HORACE WALPOLE

Otranton
linna

Otranton linna

Horace Walpole

Otranton linna

Suomennos
Päivi Mehtonen ja Jyrki Siukonen

Jälkisanat
Janne Tunturi

FAROS

Turku 2014

Alkuteos: *The Castle of Otranto. A Gothic Story*. Edited with an Introduction by W.S. Lewis. Oxford, New York: Oxford University Press 1989 (1964).

© Päivi Mehtonen, Jyrki Siukonen, Janne Tunturi & Faros-kustannus Oy

ISBN 978-952-5710-31-1 (painettu), 978-952-5710-96-0 (e-kirja)

Paino: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Faros-kustannus Oy
www.faroskustannus.fi

Sisällys

Suomentajien esipuhe	7
Esipuhe ensimmäiseen painokseen (1764)	9
Otranton linna. Goottilainen kertomus	15
LIITE Horace Walpolen esipuhe toiseen painokseen (1765)	158
Janne Tunturi: <i>Otranton linna</i> elävien esineiden ja historiallisten tunteiden näyttämönä	167
Faroksen kirjat	186

Suomentajien esipuhe

*On taivaassa ja maassa enemmän kuin
tiede pystyy edes uneksimaan.*

Hamlet I.5

Valtava kypärä ilmaantuu tyhjästä tuhoisin seurauksin; jättiläismiekka kannetaan paikalle Pyhältä Maalta; absurdin kokoisesta jalasta ja kädestä saadaan epäluotettavia todistajanlausuntoja. Ritariuden irtokappaleiden ympärille rakentuu kertomus, jonka myöhemmistä lukijoista surrealistit ylistivät sitä oman kirjallisuutensa ”menetelmien” edelläkävijänä.

Horace Walpolen *Otranton linna* on näytelmä häilyvistä rooleista: henkilöt osoittautuvat pala palalta muuksi kuin minä he esiintyvät tai mitä he luulevat olevansa. Kuulopuheilla, virhepäätelmillä ja peiterooleilla on tässä draamassa ratkaiseva asema. Tapahtumapaikkoina on usein kellareiden, käytävien ja kappeleiden puolipimeitä tiloja. Niissä vastaantulijan tunnistaminen on vaikeaa. Hämärät kohtaamiset johtavat

väkivallantekoihin, joiden osoite paljastuu vääräksi, mutta väistämättömän kohtalon määräämäksi.

Walpolen inhimillinen ja kosminen hämäyspeli on huokauksin ja hidastuksin rakennettu. Kaikentietävä kohtalo (ja kertoja) olisi voinut näyttää heti korttinsa ja toimittaa kostonsa, mutta tällöin lukija olisi jäänyt paitsi henkilöiden värikästä katrasta ja heidän hermojaraastavia tajunnanvirtojaan. *Otranton linnassa* ylevä ja farssi syntyvät dialogista, jossa tunnekuohujen tuottama katkonaisuus on yhtä tehokas tyylikeino kuin toistensa päälle selostavien, yliluonnollisista tapahtumista ällistyneiden palvelijoiden puheenpulina.

Kyseessä on myös avioliittokypsien tytärten ja heidän vanhempiensa romaani. Nuorella rakkaudella ei ole onnistumisen mahdollisuutta näissä naima-kaupoissa, olivat neuvottelijoina sitten jalot herrat, valeaateliset ruhtinaat tai hurskas äiti. Hengellinen ja maallinen valta katsovat kaihtelematta materiaaliin etuihin: tuotteistaminen ja markkinointi, ”prinssikortin” käyttö, on tuttua niin munkille, vallananastajalle kuin herransa tahtoon alistuvalle vaimolle.

Tämä maailmankirjallisuuden pieni helmi on suomennettu aiemmin sarjakuvalehden *Kuvitettuja Klassikkeitä* numerossa 115 vuonna 1964. Nyt pääset lukemaan ensimmäisen täydellisen suomennoksen – toivottavasti luet lähitulevaisuudessa myös alkukielisen teoksen.

Otrantossa talvella 2013

Päivi Mehtonen ja Jyrki Siukonen

Esipuhe ensimmäiseen painokseen (1764)

Oheinen teos löytyi vanhan katolilaisen perheen kirjastosta Pohjois-Englannissa. Se on painettu Napolissa fraktuurakirjaimin vuonna 1529. Mistään ei käy ilmi, kuinka paljon aikaisemmin se on kirjoitettu. Keskeiset tapahtumat vastaavat kristinuskon pimeimpien aikojen uskomuksia, mutta kielessä ja esitystavassa ei ole mitään barbarismiin viittaavaa. Tyyli on puhtainta italiaa. Mikäli tarina kirjoitettiin lähellä kerrottujen tapahtumien oletettua ajankohtaa, sen on täytynyt sijoittua vuosien 1095 ja 1243 eli ensimmäisen ja viimeisen ristiretken väliin, tai pian niiden jälkeen. Teoksessa ei ole mitään muuta, mikä auttaisi lukijaa tapahtumien aikakauden arvailussa: päähenkilöiden nimet ovat selvästi sepitteellisiä, arvatenkin tarkoituksella salattuja. Palvelijoiden espanjalaiset nimet näyttäisivät kuitenkin viittaavan siihen, ettei teosta kirjoitettu ainakaan ennen kuin Aragonian kuninkaiden asema Napolissa vakiintui ja teki espanjalaiset nimet tutuiksi Italiassa. Sanonnan kauneus ja kirjoittajan into (tosin erinomaisen maun hillitseminen) johtavat minut otaksumaan, että

teksti on laadittu hieman aiemmin kuin vaikutelma antaa olettaa. Tuolloin sanataide oli Italiassa kukoistavimmillaan ja auttoi karkottamaan taikauskon valtakunnan, jota vastaan uudistajat niin voimakkaasti hyökkäsivät. Ei ole mahdotonta, että taitava pappi olisi pyrkinyt kääntämään kansan aseet uudistajia vastaan ja – käyttäen hyväkseen omia mahdollisuuksiaan kirjoittajana – vahvistamaan rahvasta sen ikivanhoissa luuloissa ja taikauskossa. Mikäli tämä oli hänen tarkoituksensa, on hän toiminut huomattavan taitavasti. Tällainen teos lumoa isi kansanjoukkoja tehokkaammin kuin puolet niistä kiistakirjoituksista, joita on kirjoitettu Lutherin ajoista tähän päivään.

Kirjoittajan tarkoituksien selvittely on kuitenkin pelkkää arvailua. Mitkä hyvänsä hänen näkemyksensä olivatkin tai millaisia seurauksia niiden esittämisestä saattoi koitua, nykyisellään hänen teoksensa voidaan tuoda yleisön eteen ainoastaan viihdykkeenä. Jopa sellaisena se vaatii jokusen puolustavan sanan. Ihmeet, ilmestykset, kuolleiden manaaminen, unet ja muut yliluonnolliset tapahtumat hylätään nykyään jopa romanssikirjallisuudesta. Näin ei ollut oheisen teoksen kirjoitusajana ja vielä vähemmän silloin kun tarinan oletetaan tapahtuneen. Usko kaikenlaisiin enteisiin oli noina pimeinä aikoina niin vakiintunut, että kirjailija ei olisi uskollinen aikakauden *tavoille*, mikäli hän jättäisi ne kokonaan mainitsematta. Hänen ei tarvitse uskoa niihin itse, mutta hänen on esitettävä henkilöhahmojensa uskovan.

Jos tämä *ihmeen ilmapiiri* sallitaan, lukija ei löydä teoksesta muuta lukemisensa kannalta arvotonta. Hy-

OTRANTON LINNA on goottilaisen romaanin varhaisin kukinto ja modernin kauhukirjallisuuden lähtökohta. Sen tekijä oli taidehistorioitsija, poliitikko ja kirjailija Horace Walpole (1717–1797), joka julkaisi teoksen lahjaksi ystävilleen jouluna 1764.

Keskiajan Italiaan sijoittuva tarina kertoo Otranton ruhtinaasta Manfredista, jonka pelko muinaisen kirouksen toteutumisesta suistaa hävityksen tielle. *Otranton linna* luo kauhuromaanin ainekset. Se tiikuu aavemaisia näkyjä, pimeitä salakäytäviä, ennustuksia, ilmestyksiä ja yllätyksellistä väkivaltaa.

Horace Walpolen *Otranton linna* ilmestyi alkukielellä 250 vuotta sitten. Nyt goottilaisen kauhun klassikko julkaistaan ensi kertaa suomeksi.

ISBN 978-952-5710-31-1

FAROS

www.faroskustannus.fi

Kansikuva: Susanna Duncombe (1725–1812): The Ghost Scene from The Castle of Otranto, Tate Britain.

